

Οι Γυναίκες στα Ελληνικά Πανεπιστήμια

Στέλλα Βοσνιάδου
Πανεπιστήμιο Αθηνών

Τι είναι η ΕΛ.Ε.ΓΥ.Π.;

- Η Ελληνική Εταιρεία Γυναικών Πανεπιστημιακών (Ε.ΛΕ.ΓΥ.Π.) είναι ένα μη-κερδοσκοπικό, επιστημονικό σωματείο.
- Αποτελεί μία αυθόρμητη και απολύτως ανεξάρτητη από πολιτικές σκοπιμότητες νομική οντότητα
- Έχει ως βασικό σκοπό τη βελτίωση της θέσης και του κύρους των γυναικών στα ακαδημαϊκά ιδρύματα της χώρας μας και την ανάδειξη του επιστημονικού τους έργου και της κοινωνικής τους προσφοράς.

Πιο συγκεκριμένα, η ΕΛ.Ε.ΓΥ.Π. επιδιώκει:

- Την εξασφάλιση της ισότιμης συμμετοχής τους σε όλα τα όργανα, επιτροπές, προγράμματα και δραστηριότητες του Α.Ε.Ι. στο οποίο ανήκουν
- Την ανάπτυξη μηχανισμών υποστήριξης των γυναικών πανεπιστημιακών στο χώρο εργασίας τους,
- Την προαγωγή του διαλόγου και της έρευνας σχετικά με θέματα κοινωνικού φύλου, κοινωνικών προκαταλήψεων και για ζητήματα που αφορούν τη σχέση φύλου, κοινωνίας και επιστήμης.
- Την προβολή του επιστημονικού έργου και της κοινωνικής προσφοράς των γυναικών πανεπιστημιακών

Απουσία Γυναικών από τη Διαχείριση της Εξουσίας στα Α.Ε.Ι.

- Οι ανώτερες διοικητικές θέσεις καταλαμβάνονται στη συντριπτική τους πλειοψηφία από άνδρες καθηγητές.
- Οι γυναίκες κατέχουν περισσότερες διοικητικές θέσεις στις σχολές ανθρωπιστικών και κοινωνικών επιστημών.
- Ωστόσο, ακόμη και στις σχολές όπου οι γυναίκες συμμετέχουν σε μεγάλα ποσοστά, η κάθετη διάκριση παραμένει κατά πολύ υψηλότερη από την οριζόντια

Οι Γυναίκες δεν συμμετέχουν στα Εθνικά Συμβούλια για την Έρευνα

- Υπάρχουν πολύ λίγες γυναίκες στις Εθνικές Επιτροπές για την Έρευνα
- 1/13 στο ΕΣΕΤ, 5/45 + υποεπιτροπές (2008)
- 1/11 στο νέο ΕΣΕΤ
- 2/20 Εθνικούς αντιπροσώπους για Έρευνα στην Ε.Ε., 1/10 Επιτροπή ‘σοφών’ για την Παιδεία,
- 0/3 Εθνικό Συμβούλιο Παιδείας
- Οι γυναίκες λαμβάνουν πολύ μικρότερο μέρος των εθνικών κονδυλίων για έρευνα (10% στην Γερμανία, 20% στη Μ. Βρετανία, 10% στην Ελλάδα)

Τροπολογία στο Νέο Νομοσχέδιο για την Έρευνα

- Η συμμετοχή των γυναικών επιστημόνων στα Εθνικά Όργανα Σχεδιασμού και Υλοποίησης Ερευνητικής Πολιτικής Ε.Σ.Ε.Τ., στα Τομεακά Ερευνητικά Συμβούλια (Τ.Ε.Σ.), στις Επιτροπές κριτών για την αξιολόγηση των ερευνητικών προτάσεων και την αποτίμηση ερευνητικών προγραμμάτων, στα Επιστημονικά Συμβούλια (Ε.Σ.) των Ερευνητικών Κέντρων, στις Επιτροπές εμπειρογνομόνων για την αξιολόγηση ερευνητικών και τεχνολογικών φορέων, στις Επιτροπές κριτών για την πρόσληψη και προαγωγή ερευνητικού προσωπικού των Ερευνητικών Κέντρων και των αυτοτελών Ερευνητικών Ινστιτούτων και σε οποιαδήποτε άλλη επιστημονική επιτροπή συγκροτηθεί για τις ανάγκες της λειτουργίας του παρόντος νόμου καθορίζεται σύμφωνα με την εφαρμογή ποσόστωσης κατ' ελάχιστο 1/3, βάσει του Άρθρου 116 του Συντάγματος».

Έμμεσες Διακρίσεις

- Άνιση πρόσβαση σε επιστημονικά δίκτυα γνωριμιών που παρέχουν πρόσβαση σε πόρους, οικονομική ενίσχυση για έρευνα, ευκαιρίες για δημοσιεύσεις και προαγωγή
- Οι γυναίκες δραστηριοποιούνται περισσότερες ώρες στην διδασκαλία συγκριτικά με την έρευνα, ενώ οι άνδρες συνάδελφοί τους το αντίθετο.
- Δεν συμμετέχουν σε επιτροπές λήψης αποφάσεων.
- Οι γυναίκες μέλη ΔΕΠ αξιολογούνται από άνδρες για προαγωγή στις υψηλότερες βαθμίδες. Οι διαδικασίες δεν είναι τόσο αντικειμενικές και αμερόληπτες όσο θα έπρεπε (ETAN Report).

Διακρίσεις στα Συστήματα Αξιολόγησης

- Αναλύσεις του ποσοστού επιτυχίας σε υποτροφίες που υποβάλλονται στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ποσοστό επιτυχίας των γυναικών 83% των αντίστοιχων ανδρών)
- Μελέτες αξιολόγησης μετα-διδακτορικών υποτροφιών του Σουηδικού Συμβουλίου Ιατρικής Έρευνα. Οι γυναίκες συστηματικά βαθμολογούνται χαμηλότερα. Σε σύγκριση με τους άνδρες υποψήφιους οι γυναίκες πρέπει να είναι 2.6 φορές παραγωγικότερες.

Ανδρική ταυτότητα του Πανεπιστημίου ως χώρου εργασίας

Το προφύλ του επιτυχημένου ακαδημαϊκού προϋποθέτει την αποκλειστική αφοσίωση στη σταδιοδρομία και την έρευνα – χωρίς ωράριο. Το Πανεπιστήμιο δεν μπορεί να εύκολα να συνδυαστεί με τη δημιουργία οικογένειας.

- Αυτό δεν είναι φυσικά πρόβλημα για τους άνδρες Πανεπιστημιακούς αλλά είναι μεγάλο πρόβλημα για τις γυναίκες
- Πολύ περισσότερες γυναίκες μέλη ΔΕΠ σε σχέση με τους άνδρες συναδέλφους τους δεν είναι παντρεμένες ή δεν έχουν παιδιά

Η επίδραση της πρόσδεσης της γυναίκας στην οικογένεια

- Πολλές μεταπτυχιακές φοιτήτριες αποφασίζουν να μην ακολουθήσουν μια Πανεπιστημιακή καριέρα για το λόγο αυτό
- Πρόβλημα για τις νέες γυναίκες που προσπαθούν να ταιριάξουν τη δημιουργία οικογένειας με την Πανεπιστημιακή τους σταδιοδρομία

Έμμεσες Διακρίσεις

- Οι γυναίκες Πανεπιστημιακοί ιδιαίτερα σε ανδροκρατούμενα τμήματα υφίστανται μία συνεχή δυσπιστία για την ποιότητα και της εργασίας τους, τη σοβαρότητά τους και τις ικανότητές τους.

C. Megan Urry (2008), Are Protons Gendered? Women in Astrophysics and Astronomy

- Όπως αναφέρει και η Megan Urry, καθηγήτρια της φυσικής και αστρονομίας και πρόεδρος του τμήματος φυσικής στο Πανεπιστήμιο του Yale, στο άρθρο της με τίτλο 'Έχουν τα πρωτόνια φύλο; Γυναίκες σε στη Φυσική και στην Αστρονομία' [\[1\]](#)
«Τα χρόνια ενασχόλησης με την αστροφυσική με δίδαξαν ότι, ενώ η ουσία της φυσικής και της αστρονομίας δεν επηρεάζεται από το φύλο, η κουλτούρα αυτών των επιστημονικών πεδίων οφείλει πολλά στο γεγονός ότι αυτά κυριαρχούνται από άνδρες επιστήμονες». (σελ. 154).

C. Megan Urry (2008), Are Protons Gendered? Women in Astrophysics and Astronomy

- *«Η συνεχής αποθάρρυνση καταφέρει τελικά να υπονομεύσει την ικανότητα. Οι φοιτήτριες που έχουν ολοκληρωτικά αποθαρρυνθεί – μέσω της έλλειψης καθοδήγησης ή προσοχής – πείθονται ότι δεν διαθέτουν ό,τι χρειάζεται για να γίνουν κορυφαίες επιστήμονες φυσικοί. Δεν έχω καμία αμφιβολία (μολονότι δεν μπορώ να το αποδείξω) ότι αν αυτές οι γυναίκες βρίσκονταν σε καλύτερο περιβάλλον, απαλλαγμένες από αμφιβολία, φόβο και συνεχείς προκλήσεις, οι ιδέες τους θα άνθιζαν, και θα γίνονταν διακεκριμένες ερευνήτριες.» (σελ. 155)*

Οι Έμμεσες Διακρίσεις υποσκάπτουν την αυτοπεποίθηση των γυναικών

- Σπαταλούν χρόνο και ενέργεια για να αντιμετωπίσουν ή να αγνοήσουν ένα εχθρικό περιβάλλον
- Δεν μπορούν κάτω από αυτές της συνθήκες να είναι όσο παραγωγικές θα μπορούσαν να είναι

Πολιτικές και Πρακτικές Ισότητας στα ΑΕΙ

- Ανάπτυξη πολιτικών και πρακτικών για την εξασφάλιση της ίσης μεταχείρισης γυναικών και ανδρών μελών ΔΕΠ έτσι ώστε να διασφαλίζεται η ενσωμάτωση της διάστασης των ίσων ευκαιριών στα Πανεπιστήμια.
- Λειτουργία γραφείων ισότητας για την διαρκή παρακολούθηση της εφαρμογής των πολιτικών και πρακτικών ισότητας στα Πανεπιστήμια.
- Συγκέντρωση, συστηματική καταγραφή και παρακολούθηση των διαφορών φύλου στις θέσεις εξουσίας, στους τομείς των επιστημών και της τεχνολογίας και στις υψηλές καθηγητικές βαθμίδες μέσα από κατάλληλους στατιστικούς δείκτες
- Αύξηση του αριθμού των γυναικών σε επιτροπές αξιολόγησης υποτροφιών, διακρίσεων και ερευνητικών χορηγιών. Αυστηρά κριτήρια και αύξηση της διαφάνειας
- Αύξηση του αριθμού των γυναικών σε επιτροπές λήψης αποφάσεων, σε επιτροπές κρίσεων και σε θέσεις υψηλής βαθμίδας στα Πανεπιστήμια

Πολιτικές και Πρακτικές Ισότητας στα ΑΕΙ

- Χρηματοδότηση Ερευνών
 - Για να γίνουν περισσότερο κατανοητά τα είδη των διακρίσεων που υφίστανται οι γυναίκες και να βρεθούν τρόποι αντιμετώπισής τους
- Στρατηγικές και Προγράμματα Δράσης για την ενθάρρυνση των γυναικών προκειμένου να εισέλθουν και να παραμείνουν στον ακαδημαϊκό χώρο
 - Χρηματοδότηση δικτύων γυναικών
 - Προγράμματα που παρέχουν πρότυπα (mentors)
 - Χορήγηση υποτροφιών σε γυναίκες
 - Προγράμματα για την επαγγελματική επανένταξη των γυναικών μετά από παύση της σταδιοδρομίας τους λόγω εγκυμοσύνης
- Δημιουργία Προπτυχιακών και Μεταπτυχιακών Προγραμμάτων Γυναικείων Σπουδών και Σπουδών Φύλου.
- Εφαρμογή Ευέλικτων Μορφών Εργασίας.
- Υπηρεσίες Προστασίας της Μητρότητας στα Πανεπιστήμια.

Γραφείο ΘΕΦΥΛΙΣ στο ΕΚΠΑ

- Συγκέντρωση στατιστικών στοιχείων
- Η συγκέντρωση στατιστικών στοιχείων θα γίνεται ετησίως και θα αφορά το επιστημονικό και διοικητικό προσωπικό καθώς και το φοιτητικό σώμα του ΕΚΠΑ.
- Συγγραφή Ετήσιας Έκθεσης
- Κάθε ακαδημαϊκό έτος, θα δημοσιεύεται η ετήσια έκθεση του Γραφείου με όλα τα παραπάνω στατιστικά στοιχεία, εκτιμήσεις και σχολιασμούς για τις συνθήκες ισότητας και ίσης μεταχείρισης των δύο φύλων στο ΕΚΠΑ.

Γραφείο ΘΕΦΥΛΙΣ στο ΕΚΠΑ

- Εφαρμογή πολιτικών και πρακτικών για την ισότητα των δύο φύλων
- Με βάση την Ετήσια έκθεση, θα γίνεται αξιολόγηση των σημείων για τα οποία θα πρέπει να γίνουν παρεμβάσεις και συζήτηση σχετικά με το είδος των παρεμβάσεων που οφείλει να κάνει η Ακαδημαϊκή Επιτροπή, όπως π.χ. η συστηματική ενημέρωση της Συγκλήτου για την ανάγκη επαρκούς εκπροσώπησης των δύο φύλων, όπου αυτό είναι εφικτό, στις επιτροπές που συστήνονται από τα Τμήματα, τις Σχολές και τη Διοίκηση του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Γραφείο ΘΕΦΥΛΙΣ στο ΕΚΠΑ

- Κέντρο υποστήριξης
- Το Γραφείο θα λειτουργεί, στο βαθμό που η στελέχωσή του το επιτρέπει, σαν help desk για την υποστήριξη μελών της πανεπιστημιακής κοινότητας του ΕΚΠΑ και κυρίως φοιτητών που γίνονται θύματα λεκτικής βίας ή σεξουαλικής παρενόχλησης από άτομα σε θέση εξουσίας (του άλλου ή του ιδίου φύλου). Οι φοιτητές και φοιτήτριες (αλλά και νεαρά μέλη ΔΕΠ) θα μπορούν να καταγγείλουν περιστατικό βίας και θα καταγραφεί για να εξετάσει το θέμα η Ακαδημαϊκή Επιτροπή.

Γραφείο ΘΕΦΥΛΙΣ στο ΕΚΠΑ

- Συντήρηση της ιστοσελίδας του Γραφείου ΘΕ.ΦΥΛ.ΙΣ
- (α) να ενημερώνεται η πανεπιστημιακή κοινότητα σχετικά με τις δραστηριότητες του Γραφείου και του ΕΚΠΑ γενικότερα, καθώς επίσης για την επιστημονική δράση άλλων ΑΕΙ και οργανισμών για συναφή ζητήματα,
- (β) να αποτελεί έναν αναπτυσσόμενο δίαυλο επικοινωνίας των μελών ΔΕΠ αλλά και των φοιτητριών/φοιτητών για ζητήματα που σχετίζονται με την ισότητα των φύλων στην ανώτατη εκπαίδευση,
- (γ) να παρέχει εργαλεία αυτοεκπαίδευσης για σπουδές φύλου καθώς και για ζητήματα επιστημονικά από την οπτική του φύλου.